

PATVIRTINTA
Prienu „Ažuolo“ progimnazijos
direktoriaus 2017 m. gegužės 18 d.
įsakymu Nr. V-97

PRIENŲ „AŽUOLO“ PROGIMNAZIJOS PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Prienu „Ažuolo“ progimnazijos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo (toliau – tvarkos aprašas) paskirtis – padėti progimnazijoje užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią patyčių apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi visiems bendruomenės nariams.

2. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymu, Lietuvos Respublikos nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymu, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymu, smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis ŠMM 2017-03-22 įsakymu Nr. 190, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

3. Tvarkos aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą progimnazijoje.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. *individualizavimo*. Turi būti atsižvelgiama į vaiko amžių ir brandą, jo psichikos ir fizines savybes, poreikius, socialinės aplinkos ir kitas svarbias ypatybes;

4.2. *vaiko interesų ir gerovės pirmumo*. Imantis bet kokių su vaiku susijusių veiksmų, svarbiausia – vaiko interesai;

4.3. *orumo*. Vaikai neturi būti žeminami, su jais neturi būti nepagarbiai elgiamasi;

4.4. *nediskriminavimo*. Veiksmų imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias, besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus, rasės, lyties, kalbos, socialinės padėties, sveikatos ar kitokių aplinkybių;

4.5. *bendradarbiavimo*. Vaiko priežiūra, socialinė integracija (reintegracija) ir socializacija grindžiamos visų šiame procese dalyvaujančių asmenų tarpusavio pagalba;

4.6. *konfidencialumo, skaidrumo, nešališkumo, kolegialumo* principais priimant sprendimus.

5. Visi progimnazijos bendruomenės nariai turi būti supažindinti su tvarkos aprašu pasirašytinai:

5.1. nepedagoginius darbuotojus supažindina progimnazijos direktorius įsigaliojus tvarkos aprašui;

5.2. pedagoginius darbuotojus supažindina progimnazijos direktoriaus pavaduotojas ugdymui įsigaliojus tvarkos aprašui;

5.3. mokinius supažindina klasės auklėtojai per pirmąją mokslo metų valandėlę;

5.4. tėvus (globėjus, rūpintojus) supažindina klasės auklėtojai per pirmąjį klasės tėvų susirinkimą.

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

6.1. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį ižeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą. Patyčios gali

būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.1.1. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, uėjimas, užgauliojimas, pašaipios replikos, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.1.2. **fizinės patyčios**: mušimas, kumščiajimas, stumdymas, pargriovimas, spaudimas, dusinimas, įspyrimas ar spardymas, kitas užkabinėjimas, nepadorūs gestai, turtinė žala ir kt.;

6.1.3. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas, gero vardo gadinimas, manipuliavimas draugyste, reketas ir kt.;

6.1.4. **patyčios kibernetinėje erdvėje**: patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijomis ir/ar informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitoku būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui (skaudinančių ir/ar gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.);

6.2. **konfliktas (konfliktinė situacija)** – tai vienkartinis vienodos ar panašios psichologinės jėgos asmenų ar asmenų grupių tikslų, pozicijų, nuomonių, požiūrių susidūrimas, rimti nesutarimai, sukeliantys dalyviams nemalonius jausmus, išgyvenimus;

6.3. **patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojama;

6.4. **besityčiojantysis** – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

6.5. **patyčias patiriantis suaugęs** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys(-iai);

6.6. **patyčių stebėtojas** – mokinys, matantis ar žinantis apie patyčias;

6.7. **patyčių prevencija** – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti imantis progimnazijos bendruomenės narių (mokinių, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

6.8. **patyčių intervencija** – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus);

6.9. **patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena** – patyčių situacijos progimnazijoje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

II SKYRIUS PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA

7. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi progimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėsena rūpinasi progimnazijos administracija, vaiko gerovės komisijos nariai, klasės auklėtojai, o ją vykdo visi progimnazijos bendruomenės nariai.

8. **Progimnazijos vadovas** yra atsakingas už tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą.

9. Tvarkos aprašo įgyvendinimą koordinuoja progimnazijos direktoriaus įsakymu paskirti ne mažiau kaip trys **vaiko gerovės komisijos nariai**, kurie kasmet:

9.1. inicijuoja anoniminę mokinių apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

9.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasės auklėtojų (auklėtojai atsakingi už duomenų fiksavimą, apibendrinimą ir pateikimą) dėl progimnazijoje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per tris mėnesius);

9.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą ir jį koreguoja;

9.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;

9.5. teikia siūlymus progimnazijos direktoriui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, progimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių ir smurto prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

9.6. teikia siūlymus progimnazijos direktoriui dėl tvarkos aprašo tobulinimo;

9.7. apie visus patyčių ir smurto atvejus ir intervencines veiklas informuoja progimnazijos direktorių;

9.8. atlieka kitus šiame tvarkos apraše numatytus veiksmus.

10. Vaiko gerovės komisijos narių, atsakingų už patyčių intervencijos koordinavimą, sąrašas ir kontaktinė informacija skelbiama viešai mokiniams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams) prieinamoje vietoje (stende, internetinėje svetainėje ir kt.).

11. **Klasės auklėtojai** vykdo patyčių stebėseną ir prevenciją savo klasėje:

11.1. kuria psichologiškai saugų klasės mikroklimatą, nuolat stebi situaciją klasėje ir aptaria ją su mokiniais;

11.2. klasės valandėlių metu aptaria su mokiniais patyčių formas: aiškinasi, kas joms būdinga, kaip jas atpažinti, tinkamai reaguoti, kuo skiriasi patyčios nuo konfliktinės situacijos, kokios yra pagalbos galimybės;

11.3. kiekvieno tėvų susirinkimo metu aptaria klasės mikroklimatą, vykdo pedagoginį švietimą patyčių prevencijos temomis, skatina tėvus nedelsiant reaguoti į informaciją apie patyčias, bendradarbiauti sprendžiant konfliktines situacijas, kad jos neperaugtų į patyčias;

11.4. kartą per mėnesį išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias klasėje, informuoja vaiko gerovės komisijos atsakingus narius apie taikytų prevencijos priemonių rezultatus klasėje, **privalo operatyviai pateikti duomenis** apie užfiksuotus patyčių atvejus atsakingiems vaiko gerovės komisijos nariams.

12. **Švietimo pagalbos specialistai** vykdo patyčių stebėseną ir prevenciją pagal savo veiklos pobūdį:

12.1. specialusis pedagogas, logopedas individualių konsultacijų metu teikia būtiną informaciją progimnazijos darbuotojams apie specialiųjų poreikių mokinio elgesio ypatumus patyčių prevencijos tikslais;

12.2. socialinis pedagogas teikia metodinę pagalbą klasės auklėtojams, dalykų mokytojams;

12.3. mokyklos psichologas teikia būtinąją psichologinę pagalbą smurtą patyrusiajam ir smurtavusiam asmeniui bei jų tėvams pagal poreikį kaip tai yra numatyta LR Švietimo įstatyme.

III SKYRIUS PATYČIŲ INTERVENCIJA

13. **Bet kuris progimnazijos darbuotojas** įtaręs ar pastebėjęs žodines, fizines, socialines patyčias:

13.1. nedelsdamas įsikiša ir nutraukia bet kokius tokių įtarimą keliančius veiksmus;

13.2. primena mokiniui, kuris tyčiojasi ar yra įtariamasis tyčiojimosi, progimnazijos vidaus tvarkos taisykles ir mokinio elgesio taisykles;

13.3. raštu informuoja patyrusio patyčias mokinio klasės auklėtoją apie įtariamą ar įvykusias patyčias (pranešimo apie patyčias/smurto atvejus forma, 1 priedas);

13.4. esant grėsmei mokiniui sveikatai ar gyvybei, nedelsiant kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ir/ar mokyklos darbuotojus) ir/ar institucijas (pvz.: policiją, greitąją pagalbą ir kt.);

14. **Bet kuris progimnazijos darbuotojas** įtaręs ar pastebėjęs patyčias kibernetinėje erdvėje arba gavęs apie jas pranešimą:

14.1. esant galimybei išsaugoti vykstančių patyčių kibernetinėje erdvėje įrodymus ir nedelsdamas imasi reikiamų priemonių patyčioms kibernetinėje erdvėje sustabdyti;

14.2. įvertina grėsmę mokiniui ir esant poreikiui kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus rūpintojus) ir/ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (policiją);

- 14.3. pagal galimybes surenka informaciją apie besityčiojančių asmenų tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus;
- 14.4. informuoja patyčias patyrusio mokinio klasės auklėtoją apie patyčias kibernetinėje erdvėje (pranešimo apie patyčias forma, 1 priedas) ir pateikia įrodymus (išsaugotą informaciją);
- 14.5. turi teisę apie patyčias kibernetinėje erdvėje pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai pateikdamas pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt.
15. **Mokinys** patyręs patyčias arba jas pastebėjęs:
- 15.1. nedelsdamas praneša klasės auklėtojui;
- 15.2. nesant klasės auklėtojo praneša socialiniam pedagogui, bet kuriam kitam progimnazijos darbuotojui.
16. **Tėvai (globėjai, rūpintojai)** sužinoję apie patyčias ar pastebėję patyčių atvejį:
- 16.1. nedelsdami raštu (trumpąja sms žinute, elektroninio dienyno žinute, elektroniniu paštu ir kt.) informuoja klasės auklėtoją;
- 16.2. jei besityčiojantis asmuo yra progimnazijos darbuotojas, nedelsdami raštu (trumpąja sms žinute, elektroninio dienyno žinute, elektroniniu paštu ir kt.) informuoja progimnazijos direktorių (direktoriaus pavaduotoją);
- 16.3. sužinoję apie viešą patyčių kibernetinėje erdvėje panaudojus vaizdinę informaciją atvejį, patyčias patiriančio nepilnamečio mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo apie tai pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai pateikdami pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt.
17. **Klasės auklėtojas** gavęs informaciją apie įtariamą ar įvykusią patyčias:
- 17.1. patikrina gautą informaciją, nustatęs, kad tai patyčių atvejis, aiškinasi jo aplinkybes;
- 17.2. bendradarbiaudamas su kitų patyčių situacijos dalyvių klasės auklėtojais, socialiniu pedagogu organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia mokinių tėvus dalyvauti pokalbiuose;
- 17.3. registruoja patyčių atvejus ir vykdomas intervencines veiklas Patyčių registracijos sąsiuvinyje;
- 17.4. vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną;
- 17.5. nesiliaujant patyčioms ar esant sudėtingesniai patyčių atvejui kreipiasi į atsakingus vaiko gerovės komisijos narius.
18. **Vaiko gerovės komisijos nariai** įvertinę turimą informaciją:
- 18.1. kviečia vaiko gerovės komisijos posėdį;
- 18.2. numato intervencijos veiksmų planą, supažindina patyčias patyrusį ir jas vykdžiusį mokinį, jų tėvus (globėjus, rūpintojus) su planu ir jo nevykdymo pasekmėmis;
- 18.3. informuoja progimnazijos direktorių apie esamą situaciją;
- 18.4. vykdo veiksmų plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja posėdžius situacijos pakartotiniam įvertinimui, esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;
- 18.5. jei veiksmų plane numatytos veiklos yra neefektyvios, kreipiasi į Prienų rajono savivaldybės administracijos Vaiko gerovės komisiją dėl vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros skyrimo.
19. Mokiniui pasityčiojus iš progimnazijos darbuotojo, patyręs patyčias darbuotojas informuoja progimnazijos direktorių, kuris imasi progimnazijos veiklos dokumentuose numatytų veiksmų.
20. Progimnazijos darbuotojui pasityčiojus iš mokinio, mokinys arba jo tėvai (globėjai, rūpintojai), arba kitas asmuo, pastebėjęs ar įtaręs patyčias, informuoja progimnazijos direktorių raštu, kuris imasi progimnazijos veiklos dokumentuose numatytų veiksmų.
21. Patyčių dalyviams pagal individualius poreikius progimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba. Tais atvejais, kai yra kitos priežastys, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti progimnazijoje, vaiko gerovės komisija rekomenduoja kreiptis į kitas pagalbą teikiančias institucijas.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Visi dokumentai ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus jo interesus.

23. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas yra skelbiamas progimnazijos internetinėje svetainėje.

Prienų „Ąžuolo“ progimnazija

PRANEŠIMAS APIE PATYČIAS

Data.....

Patyčias patyręs asmuo.....

Besityčiojęs asmuo(-ys).....

.....

Patyčių pobūdis (pažymėkite visus tipus, kurie tinka šiai situacijai):

- Patyčios kibernetinėje erdvėje
- Žodinės patyčios
- Fizinės patyčios
- Socialinės patyčios

Kita.....

Incidento vieta:.....

Incidento laikas.....

Patyčių stebėtojas(-ai).....

.....

.....

Apie incidentą pranešė

(parašas)

(vardas, pavardė)